

Povzetki (*Summaries in Slovenian Language*)

1. Razlike med spoloma pri izvajanju organizacijskih sprememb v romunski javni upravi

Constantin M. Profiroiu, Alina G. Profiroiu, Corina C. Nastacă

Članek analizira razlike med spoloma pri izvajanju organizacijskih sprememb v romunski javni upravi iz vidika podrejenih in skuša ugotoviti, ali so ženske na vodstvenih položajih bolj naklonjene spremembam kot njihovi moški kolegi. Študija temelji na raziskavi mnenja, izvedeni v okviru romunske javne uprave s pomočjo vprašalnika. Rezultati kažejo, da podrejeni ženske na vodstvenih položajih dojemajo pozitivno, ne pa tudi bolje kot moške. Ženske vsekakor veljajo za naklonjene spremembam in predvsem sposobne prispevati k organizacijskim spremembam v javnih inštitucijah. Med podrejenimi ni zaznati pomembnejših razlik glede tega, kako dojemajo vodje enega ali drugega spola, so pa razlike običajno v prid moškim. Študija kaže močno povezavo med transformacijskim vodenjem in sposobnostjo za izvedbo sprememb, ki je med ženskami še bolj očitna. Slednje bi zato morale še naprej krepiti transformacijsko vedenje.

Ključne besede: ženske na vodstvenih položajih, prednost žensk na vodstvenih položajih, organizacijske spremembe, transformacijsko vodenje

2. Predvidevanja državnih in okrožnih javnih uslužbencev na vodstvenih položajih glede ukinitve okrožnih uradov državne uprave: dve strani istega kovanca?

Iva Lopižić, Romea Manojlović Toman

Januarja 2020 je Hrvaška ukinila okrožne urade državne uprave, njihove pristojnosti pa prenesla na okrožne enote lokalne samouprave. Ta organizacijska sprememba pomeni upravno decentralizacijo. Namen članka je ugotoviti, ali so različni javni uslužbenci različno predvideli učinek omenjene organizacijske spremembe in kateri dejavniki so na to vplivali. Raziskava je bila izvedena med uslužbenci državne uprave (vodje okrožnih uradov državne uprave in vodje njihovih notranjih organizacijskih enot) in uslužbenci okrožne uprave (vodje okrožnih organizacijskih enot) na podlagi vprašalnika, ki je bil sodelujočim poslan junija 2019. Statistična analiza podatkov (52-odstotna stopnja odzivnosti) kaže na statistično pomembno razliko med predvidevanji omenjenih dveh skupin glede vseh štirih kategorij učinka organizacijske spremembe (vložki, postopki, izločki in rezultati). Razlike ni bilo zgolj v enem primeru: obe skupini sta menili, da se bo vloga predstojnikov okrožij povečala. Razliko v predvidevanjih lahko pojasnimo z dvema dejavnikoma kognitivne pristranskosti: interes organizacije za preživetje in povečanje svoje moči ter negotovost (strateška,

strukturna, zaposlitvena). Z analizo predvidevanj različnih akterjev glede učinka organizacijske spremembe še pred njeno izvedbo ter z uvedbo dejavnikov kognitivne pristranskosti za razlago razlik med predvidevanji članek predstavlja akademski prispevek na področju upravne decentralizacije.

Ključne besede: predvidevanja javnih uslužbencev, ukinitvev okrožnih uradov državne uprave, upravna decentralizacija, dejavniki kognitivne pristranskosti

3. Pravna varnost – zaščitene vrednote in parcialni cilji: primer Češke

Jana Janderová, Petra Hubálková

Pravna varnost je bistven predpogoj za avtonomijo posameznika, saj pomanjkanje pravne varnosti onemogoča načrtovanje nadaljnjih dejavnosti in sprejemanje racionalnih odločitev. Tako kot druga ključna pravna načela vsebuje aksiološko razsežnost, ki vpliva na razlago pravnih norm in uporabo zakonov, zato jo morajo spoštovati vse veje oblasti. Njen namen je spodbujati vrednote, pomembne za zaščito človekovih pravic: pravna država, varovanje legitimnih pričakovanj, splošno zaupanje v pravo, preprečevanje arbitrarnega odločanja, nedopustnost retroaktivnosti. Vendar pa se v nekaterih pravnih sistemih pojem pravne varnosti nekoliko razlikuje. Te razlike vplivajo na obseg in omejitve pravne varnosti, saj ne pomeni nujno popolne togosti in preprečuje potrebne spremembe zakonov in postopkov odločanja. Na razumno ravnovesje vpliva njena aksiološka vsebina. Članek analizira prakso razlaganja zakonov na češkem ustavnem sodišču ter opredeljuje in razvršča parcialne vrednote tega načela glede na njihov pomen. S kvalitativno analizo so bili določeni številni parcialni cilji, kvantitativna analiza pa je pokazala, da so ključni predvsem zaščita vrednot, vključno s splošnim zaupanjem v pravo, legitimnimi pričakovanji posameznikov in določeno stopnjo predvidljivosti prava, upravne prakse in sodnih odločitev (enotnost, transparentnost, notranja skladnost in stabilnost). Opredelitev omenjenih vrednot odpira prostor za nadaljnje raziskave o tem, kako in v kolikšni meri velja pričakovanja podpreti.

Ključne besede: dobro upravljanje, pravna varnost, legitimna pričakovanja, zloraba oblasti, javna uprava, pravna država

4. Izzivi pandemije covid-19 za sodelovalno upravljanje: Češka in Slovaška

Daniel Klimovský, Ivan Malý, Juraj Nemec

Namen članka je ugotoviti, kako sta češka in slovaška vlada zaščitili svoje države, ter presoditi, zakaj sta v prvem in drugem valu pandemije covid-19 dosegli različne rezultate. Tovrstna presoja temelji na konceptu sodelovalnega upravljanja, uporabljena pa je bila kvalitativna raziskovalna metoda. Na podlagi obsežnih študij primera in analize avtorji ugotavljajo, da so v državah z omejeno kakovostjo sodelovalnega upravljanja in brez izkušenj s podobnimi

pandemijami kratkoročna »ultra-mobilizacija« in pozitivni rezultati sicer mogoči, vendar na daljši rok niso izključeni neuspehi. V drugem valu pandemije je namreč oslabiljeno upravljanje privedlo do množičnih neuspehov. Posledično so rezultati vladnih odzivov na razširjenost covid-19 precej omejeni.

Ključne besede: sodelovalno upravljanje, covid-19, Češka, Slovaška

5. Psihološki vpliv ukrepov romunske vlade na prebivalstvo v času pandemije covid-19

Androniceanu Armenia, Marton Doina-Mihaela

Pandemija covid-19 je povzročila globalno krizo, ki je zajela večino držav sveta. Vlade po vsem svetu so bile prisiljene sprejeti ustrezne ukrepe na različnih področjih. Romunska vlada in lokalne oblasti so oblikovale posebne ukrepe za zajezitev širjenja virusa SARS-COV-2 v Romuniji na splošno in posebej v njenem glavnem mestu Bukarešti. Namen raziskave je bil opredeliti družbeni in psihološki vpliv vladnih ukrepov na prebivalce Bukarešte. Raziskava je potekala med 28. novembrom in 25. decembrom 2020, nanaša pa se na ukrepe, ki so jih državne in lokalne oblasti sprejele od začetka pandemije covid-19 do danes. Vzorec je zajemal 421 prebivalcev Bukarešte, starih med 19 in 40 let. Podatki so bili zbrani s pomočjo spletnega vprašalnika. Druge metode za analiziranje rezultatov in preverjanje hipoteze so vključevale večkratno regresijsko analizo in določene Excelove aplikacije. Rezultati so potrdili, da imajo vladni ukrepi na prebivalce močan družbeni in psihološki vpliv, spreminjajo njihovo družbeno vedenje in vodijo do psiholoških motenj, npr. depresije in anksioznosti. Rezultati raziskave so lahko v pomoč romunskim oblastem pri preprečevanju težav med prebivalstvom in prilagajanju ukrepov za boljše odzivanje na njihove psihosocialne potrebe v času krize, povezane s pandemijo covid-19, ki je še zdaleč ni konec.

Ključne besede: covid-19, vladna politika, družbeni vpliv, pandemija, psihološki vpliv

6. Prilagoditev javne uprave pandemiji covid-19 – izkušnje Češke, Madžarske, Poljske in Slovaške

Matej Horvat, Wojciech Piątek, Lukáš Potěšil, Krisztina F. Rozsnyai

Pandemija nalezljive bolezni covid-19 je korenito posegla v vsakdanje življenje, vključno z javno upravo. Da bi lahko še naprej opravljala svoje naloge, se je morala javna uprava tem novim izjemnim razmeram posebej prilagoditi. Glavni cilj članka je oceniti, kako so se pandemiji covid-19 prilagodili javni organi, zlasti iz vidika načela hitrosti postopka v smislu pravice do poštenega sojenja v razumnem roku. S tem namenom se članek osredotoča na prilagajanje javne uprave pandemiji v okviru držav Višegradske skupine (V4). Članek analizira digitalizacijo javne uprave iz vidika opravljanja storitev, hitrosti postopka, uporabe novih tehnologij in številnih drugih področij javnega življenja, ki jih je prizadela

pandemija. Podana je primerjava konkretnih primerov iz vseh držav V4, da bi opredelili pristope, ki so jih uporabile tamkajšnje javne uprave, ter ugotovili, kako so ti spremenili način izvajanja upravnih postopkov v javni upravi in katere vrednote so bile odločilne za te spremembe. Na podlagi omenjenih primerov članek zaključuje, da je pristop posameznih zakonodajnih organov in javnih uprav v regiji V4 sicer skladen z zakonom, vendar vključuje precej izjem.

Ključne besede: covid-19, elektronske komunikacije, digitalizacija javne uprave, nove tehnologije, načelo hitrosti postopka, javna uprava v državah V4

7. Uspešnost in učinkovitost e-uprave v EU-28 in covid-19

Sabina Hodžič, Dejan Ravšelj, Dubravka Jurlina Alibegović

Naloga vlad, zlasti v času pandemije covid-19, je zagotavljati storitve in blago za državljane ter vzdrževati gospodarski red. Pri tem je kombinacija zakonodaje, sodstva in uprave neizogibna. Poleg tega morajo javne uprave, če želijo ostati odzivne in učinkovite, prilagajati svoje delovanje in uporabljati več informacijskih in komunikacijskih tehnologij. Ta izziv se je pokazal zlasti med zaustavitvijo javnega življenja v posameznih državah, ki je vplivala na njihov družbeni in gospodarski razvoj. Rešitev za učinkovito spopadanjem s tem izzivom predstavlja uporaba e-uprave v javnem sektorju. Ta povečuje inovativnost upravljavskih procesov, pa tudi njihovo uspešnost in učinkovitost, saj državljanom ponuja več možnosti sodelovanja. S tem razvoj e-uprave doseže tudi zrelejšo raven. Kljub navedenemu pa še vedno obstajajo velike razlike med stopnjami razvoja e-uprave v EU-28. Cilj tega članka je oceniti vpliv zrelosti e-uprave na učinkovitost in uspešnost upravljanja v EU-28. Za pridobitev empiričnih rezultatov je bila uporabljena dvostopenjska regresijska analiza najmanjših kvadratov (2SLS). Empirični rezultati kažejo, da zrelost e-uprave pozitivno in pomembno prispeva k povečanju uspešnosti in učinkovitosti upravljanja v EU-28. V regresijskem modelu posamezne stopnje ima pomembno vlogo tudi načelo pravne države. Na podlagi empiričnih rezultatov lahko ugotovimo, da je e-uprava neizogibna in bi morala med pandemijo covid-19 zagotavljati pravilno delovanje javne uprave.

Ključne besede: e-uprava, ukrepi, povezani s covidom-19, uspešnost upravljanja, učinkovitost upravljanja, regresijska analiza 2SLS

8. Pomisleki v zvezi z utemeljitvijo madžarske odločitve o izgonu v času pandemije

Erzsébet Csatlós

Zaradi (domnevnega) nezakonitega vedenja v času prestajanja karantene in ogrožanja javne politike in javne varnosti je Madžarska na začetku pandemije covid-19 iz države izgnala skupino iranskih študentov. Primer kaže na zaskrbljujoče prakse utemeljevanja odločb o izgonu ne glede na pandemijo. Z

analizo sodb o presoji upravnih odločb o izgonu članek preučuje normative okoliščine pravnih institutov, veljavnih v omenjenem primeru. S primerjavo mednarodne, evropske in madžarske ustavnosodne prakse raziskava kaže na sporno pravno prakso, pri tem pa ne presoja zgolj primera, ampak opozarja na vlogo, kakovost in pravni pomen obrazložitve upravnih aktov, na katero se v hitro spreminjajoči se zakonodaji prepogosto pozablja.

Ključne besede: izgon, obrazložitev odločb, pošten postopek, učinkovita pravna sredstva, procesna jamstva

9. Vpliv krize covid-19 na ureditev turizma na Češkem

Lukáš Novotný, Pavlína Pellešová

Članek obravnava vprašanja urejanja turizma v času krize covid-19 na Češkem. Turizem je ena od gospodarskih panog, ki jih je pandemija najbolj prizadela. Med pandemijo je država finančne izgube turističnih vodnikov sicer krila z različnimi nadomestili, vendar slednja – po mnenju vodnikov samih – niso bila zadostna. Cilj raziskave je bil ugotoviti, kako turistični vodniki gledajo na češko interventno zakonodajo na področju turizma in zakonodajne ukrepe, ki sta jih vlada in ministrstvo za regionalni razvoj sprejela v podporo turizmu. Da bi preučili njihov odnos do področne zakonodaje v povezavi s pandemijo in javno upravo, so bili turističnim delavcem, zlasti vodnikom, razdeljeni vprašalniki.

Vprašalnikom so sledili poglobljeni intervjuji. Raziskava je pokazala veliko zanimanje turističnih vodnikov za zakonodajo in trenutne razmere na Češkem, obenem pa tudi negativno mnenje o sprejetih zakonodajnih ukrepih in interventni zakonodaji. Na podlagi raziskave so bili opredeljene tudi najpomembnejše oblike pomoči: finančna pomoč, večja podpora države in občin, oprostitev plačil prispevkov socialne varnosti in zdravstvenega zavarovanja, promocija turizma in vodniških storitev, podpora v obliki nadgradnje veščin in prekvalifikacije. Empirični del raziskave, v katerem je bil uporabljen hi kvadrat test, je opozoril na povezavo med spolom in odnosom do poznavanja zakonodaje, med spolom in spremljanjem trenutnega stanja v evropski zakonodaji glede turizma in turističnih vodnikov ter med spolom in odnosom do ocenjevanja zakonodajnih ukrepov, ki sta jih sprejela češka vlada in ministrstvo za regionalni razvoj v podporo turizmu. Na koncu članka so podana tudi priporočila za izboljšanje trenutnega stanja.

Ključne besede: turistični vodnik, javna uprava, covid-19, turizem, Češka, upravljanje

10. Delo v javni upravi izven rednega delovnega časa med pandemijo covid-19

Špela Mar, Jernej Buzeti

Z izbruhom covid-19 je bila marca 2020 razglašena pandemija in države so uvedle različne ukrepe za njeno premagovanje. Posledično so zaposleni inten-

zivneje delali od doma s pomočjo informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT), kar je pomembno vplivalo na način dela, dolžino delovnika in čas, namenjen počitku. Namen tega članka je ugotoviti, ali so v obdobju pandemije javni uslužbenci v slovenski javni upravi delali izven rednega delovnega časa. To je prva tovrstna raziskava v slovenski javni upravi. Uporabljena sta bila kvantitativna metoda in spletni vprašalnik, izveden februarja 2021, s katerim so bili pridobljeni podatki 1676 zaposlenih v javni upravi. Rezultati raziskave kažejo, da je v času pandemije 80 odstotkov anketirancev opravljalo svoje delo izven rednega delovnega časa. Javni uslužbenci so precej pogosto delali pozno popoldne, torej po koncu delovnika, pa tudi ob koncih tedna. Zanimivo je tudi dejstvo, da je približno 10 odstotkov javnih uslužbencev delalo celo v času letnega dopusta in bolniškega staleža. Rezultati raziskave prispevajo k teoretičnemu in praktičnemu znanju o delovni dejavnosti izven rednega delovnega časa.

Ključne besede: covid-19, informacijska in komunikacijska tehnologija (IKT), javna uprava, javni uslužbenci, delo izven rednega delovnega časa, delo od doma

11. Urbana imunost proti pandemiji v okviru javne uprave, mest in državljanov

Nilüfer Negiz, Pınar Savaş-Yavuzçehre

Okoliščine v zvezi s pandemijo covid-19 kažejo, da so izbruhi neizogibni in da so nove pandemije zelo verjetne. Pred njimi se morajo tako kot ljudje zaščititi tudi mesta, zato velja ponovno pretehtati obstoječe mestne in prostorske prakse. Cilj študije je raziskati pripravljenost mest na morebitne pandemije ali izredne razmere v okviru koncepta t. i. urbane imunosti. Na podlagi elementov, potrebnih za zagotavljanje imunosti pri ljudeh, članek v okviru upravljanja mest preučuje pogoje za urbano imunost, stanje infrastrukture, vire in trajnost mesta, njegovo odpornost in nadzorovano rast. Poleg tega opredeljuje tri nujne deležnike za doseganje urbane imunosti: i) državne oblasti, ii) lokalne oblasti in iii) državljane. Imunizirana mesta lahko opredelimo kot mesta z zdravo infrastrukturo, ki stremijo k ekonomski in ekološki trajnosti, dosegajo načrtovan in nadzorovan zagon rasti, urejajo javne politike, oblikovane z razumevanjem za lokalno blaginjo in demokracijo v sodelovanju z lokalnimi oblastmi, državljani in državo. Študija je zgolj teoretična in se osredotoča na zagotavljanje univerzalne urbane imunosti in ne na katero koli državo, kar je vsekakor njena prednost.

Ključne besede: urbana imunost, imunizirano mesto, pandemija, covid-19, lokalna samouprava, državna uprava

12. Centralizacija in zmanjšanje finančnih sredstev: zaskrbljujoči obeti za madžarske občine

Judit Siket

Članek podaja pregled vladnih predpisov, ki so vplivali na delovanje in ekonomski položaj lokalnih samouprav na Madžarskem med pandemijo covid-19. Raziskava zajema obdobje od razglasitve izrednega stanja marca 2020 do konca leta. Cilj študije je bil raziskati izvajanje posebnih določb Evropske listine lokalne samouprave, povezanih z vprašanji lokalne demokracije v kriznih časih. Članek analizira razmerje med pandemijo in vladnimi ukrepi, ki so vplivali na ekonomski položaj lokalnih samouprav. Članek ne podaja objektivne ocene, temveč predstavlja in analizira ustrezne vire. Temelji predvsem na pregledu pravnega okvira in ustreznih odločb ustavnega sodišča. Analiza tako kaže, da ustavno sodišče ni podprlo ali pa je le delno podprlo pravne interese lokalnih samouprav, vladni ukrepi pa so »prestali preizkus ustavnosti«. Študija potrjuje prvotno domnevo, da se je pretirana centralizacija dodatno okrepila, medtem ko je položaj lokalnih samouprav v sistemu državne uprave oslabel. Nekateri ukrepi še posebej vzbujajo skrb, saj kažejo na globlje težave v madžarskem pravnem sistemu, ne glede na pandemijo.

Ključne besede: ustavne zahteve, pandemija covid-19, Evropska listina lokalne samouprave, izredni pravni red, lokalna samouprava, financiranje občin